

מסורת הש"ס

(א) ויבנות סב. ע"ש צ"ב ח. ע"ש. (ב) ויבנה ט"ז. (ג) סנהדרין לה. (ד) ויבן יסאל וי"א בנמיס וכו' וע"ע מ"ש על גלגלן סנהדרין לה. (ה) ויבן העיר ע"ד ג' ו' גלוי דפאטי פ"י סריס וטורי הרים ובע"ק ידו גרם גורפטי פ"י רשעים. (ו) ויבנה סוף פרק ג' דנלאס. (ז) ברכות ז"ה. (ח) כ"א: יבנה העיר נגלים. (ט) כ"א: המינין. (י) כ"א: שטרי מלכות. (יא) כ"א: רש"ל וריב"ז מחקן.

לעזי רש"י

הומל"ן. כשות.

מוסף רש"י

שנאמר בר' ואצרוף כבור סיג'ך. תפוחת ש"ך (סנהדרין זח). בדיליך. הוועדלים נלש"י ע"ס (שם). הירי. ג"י רוח מיראל (שם). אמגושי. פרסיס מנשפין שמשפין יסאל, מנש' שבת (לע"י ע"ה). סלוגת אי"ה למ"ד אמגושי מנש' וי"ה מ"ד גופי ע"ס. (סנהדרין שם). גופיטרי. שופטים ע"ס. הוכנין את יסאל מנקלות (שם). אמגושי דכתיב ואצרוף כבור סיג'ך. ריניס וכו' נקלות נקלות, כשארף ואחלק אזי אסירה כל בדיליך, אמגושי, הנדלים מיראל המקוס. סיג'ך. כמו רב. דמנהגנין ס"ג (שם). הסידי. ה' משפטי. כמו שופטי. פנה אויבך. גופיטרי (שם). כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחו"ל. דמין דלוגה מן המורה ה"ך אחר המקל (ברכות זז).

רבינו חננאל

וחה שהשיב רב מנשיא לבני כי בשכר. על הכילה ועל הכשות בכרם ועל המת כיו"ט

תולין פרק עשרים שבת

הלכה ברורה. בטעמים שלא יהא זה מחלוקת: ג' עניות. נשמד יפוטו במחיר יורו ונציאה בכסף יקסמו: ג' פורעניות. שדה תחרש עיין תהיה ולזמנות יער: ויועליך נכסחלה. ואחר כך יקרא לך עיר הזקק לשרות זה שכניה: אי צעלי יהירי. ישראל מתייהרים בצלורות ובמלנשי יהירות כפרשים הללו: צעלי אמגושי. יבטלו מסימים ומדיחיים המשנאים אותנו: סגיד. הס גסי הרוח שמגדלין עלמן לשון ישגה מאלד (אויב ח) ואח"כ ואסירה כל צדיליך אלו אותם המגדלים שונאי ישראל מן הקצ"ה נשקריהם ובפחזותם: צעלי דייני. רשעים משראל שמתין דין: צעלי מעל ישראל: גורפטי. נוגשי שוטרי עובדי כוכבים: שנעשו מקל לחוניים. לשמשיהן נותנין יד והיוין להן לחוק לומר לא אהיה שליח ואומין את פלוני לצ"ד אס לא תרצה שזר ואחר פסק דין לא ארדנו ליכנס למשכנו: שצט מושלים. מקל אגרופין של מושלים היינו דיינים רשעים שמת"ח שצמספחות להם למקל ולאגרוף של ידיהם היו מעמידין אותן ומחפין עליהם ועושין סמיגרין לדבריהם: לדייני צור. שצבטנות אותן מת"ח מעמידין דייני צור לדון את כל הצא והרצה דינין שאין נמלכים בהן ומטיין אותן: כפיכס נגואלו דס אלו הדיינין. שפיהן פשוטין לקבל שומד ומטיין את הדין ונותנין ממון מן הצעלים שלא כדין ונותנו לשכנגדו והיה הוא כנותל שמתנו: סופרי הדיינין. שכותנין שטרות של רמיה: עורכי הדיינין. מלמדן את צעלי דינין לטעון: עמו. מכלל דעד השתא לא: וזה לתשן המשפט. שכנגד הלך שהיה גדול ממנו וקודם למשה נגליה שכניה על אהרן דכתיב (שמות א) (ב) הנגלה נגלית אל בית אבין וגאמרה לו נבואה של מלכים הכתובה (בדיליך) עד וימרו צי ואעפ"כ לא נתקנא צו צואת: צני צשיר. שס מקוס: יניס מהו. לנטומה צשצת: צשואת. הומל"ן שגדל על ההגה מהו צכרמא ירק הוא וכלאים צכרס או אילן הוא ואינו כלאים צכרס: ולישנה להו. ד' היתר זה: כדמי צר ויחוקאל. כרך עליה חוט או משחיה ומשני לפי שאין צני סורה. ומקילי טפי: עירובוא. כלאים: וקי"ל צכרכות צפרק כי"ד גני ערלה וה"ה לכלאים שחק היא מזה התלויה צכרן ואינה נוקמת מן המורה אלא צכרן: יהיז פרוטס למינוק נכרי. קסצר צחוק לצכר שרי ומיהו כל כמה לחפשי משני שלא ילמדו להקל: ולא

וליישלה זהו בר"ש. הא לא פריך לישלם להו כר' יאשיה דלמר אינו חייב עד שירע חטא ושעורה ומרנן צמפולת יד דשמה הם לא שאלו כשותא צכרמא מהו אלא היכא עשה כדין אסור כלאים ג' מינים כאחד ועוד שמה לא ס"ל כר' יאשיה ואע"ג דקי"ל כר' יאשיה צכפ"ק דקדושין (דף נט.) א"ל לא צהריתו (ולא) קי"ל כר' יאשיה ואמר נמי צכרכות פרק מי שממו (דף צב.) נהוג עלמא כתלת סבי כר' אילעי צראשית הגז כרבי יאשיה צכלאים כר' יהודה צן צמירא צכברי מיהו י"ל שלא היו צכורין כ"ה דהא קלמר נמי נהוג כרבי יהודה צכברי מורה ופא"ה פליגי עליה אמוראי טובא צשמעתא דהתם וקלמר נמי כרבי אילעי צראשית הגז דלמר אינו נהוג אלא צכרן ופא"ה אמרינן צחולין צשיליה פ' הזרוע (דף קלז.) אמר רב חסדא האי טבחא דלא מפריש מתנתא ליהוי צשמעתא דה' אלהי ישראל ואמר נמי דרצא קנים אטומא ואפילו רב נחמן גופיה דלמר נהוג עלמא כתלת סבי אמר התם דקנים גלימא וא"ת נהי דלא ס"ל כר' יאשיה דל מ"מ לישלם להו כרבי יאשיה דכל המיקל צכרן הלכה כמותו צחול" וי"ל דלא שייך למימר הכי אלא צמין של אסור דהמתירו חושבו מין היתר צכרן הלכה כמותו צחול" אכל צכבר שאינו תלוי אלא צוריעה חטא ושעורה ומרנן צמפולת יד צהא לא אמר הלכה כמותו צחול" מ"ר:

רב עמרם חסידא מנגיד עצה רב משרשיא יהיב ליה פרוטה צנברי בו' קשיא לי אמאי הא אמרינן לעיל דהלכה כר"ט דמיקל צחול" וצריך לומר דצמקומם לא היו צני מורה: **וליישנה** זהו צנינוק ישראל. אומר רבי שקבלה הוא צדינו עזה המקשה רב אחא צר יעקב ויינו הא דלמר צעירוצין צשיליה צכל מערצין (דף מ: ושם) גצי צכרת זמן על הכוס ציוה"כ דמפרש התם דלא אפשר דהיכי ליעציד כו' ליתציה למינוק לית הלכתא כרצ אחא צר יעקב דילמא אתי למיסרך ולא מלינו צמקוס אחר דלית ליה לצר אחא האי סכרל ויימ דהוא ההוא דפ' צמתא דנדה (דף סז:) דלחקין? ציממא דמתניא משוס גנצי ולא חיישין לסרך צתה צמקוס צורן ולא נהירא דמאי שגא דנקיט טפי רב אחא צר יעקב מכל שאר אמוראי דהתם ועל ההיא דהתם אומר ר"ת שנותר ליתן למינוק לשמות כוס של צרכה כי מיקלע מילה ציוה"כ ולא חיישין דילמא אתי למיסרך כיון שאין זה מנהג (צקצוע) ולא דמי לכוס דיוה"כ דאי הוו יהצי ליה אתי למיסרך אף כשיהיה גדול כיון שעושין מנהג לשמות צכל שנה ושנה ציוה"כ: יוס

קלמ.

עין משפט גר מצוה

בו א מיי פ"ג מהל' סנהדרין הלכה ט סמג לאון רו טו"ע ח"מ ס"ח ספ"ד: בו ב מיי פ"י מהל' תמנות עינים הלכה א סמג עשין קסב טור י"ד ס"י רמז:

תורה אור השלם

- שמעו נא זאת ראשי בית יעקב וקציני בית ישראל המתעבים משפט ואת כל הישרה יעקשו: בנה ציון בדמים וירושלם בעולה: ראשיה בשדח יושטו ובהניה במחיר וירי ונביאיה בכסף יקטשו ועל ין ישענו לאמר הלא ין בקרבנו לא תבוא עלינו קצע: מיכה ג ט"א
- לכן בגלגלם ציון שדה תחרש וירושלם עיין תהיה ותר הבית לצמח: יע:
- ואשיבה ידי עלך ואצרוף כבור סיג'ך ואסירה כל בדיליך: ישעיהו א בה
- ציון במשפט תפדה ושיבה בצדקה:
- הסיר ין משפטיך פנה איבך שילך ישראל ין בקרב לא תיראי קע עוד: צפניה ג טו
- שבר ין משה רשעים שבת משלם:
- ישעיהו יד ה
- בי כפיכס נגואלו כרם וואבעשותיכם בעון שפתותיכם דברו שקר לשונכם עולה תהנה:
- ישעיהו טז ג
- ברכת אבין גברו על ברכת הורו עד תאות גבעת שלם תהיין לראש יוסף ולקדוקר גזיר אהיו: בראשית מט כ
- וישא משאת נאת פניו אלקים ותבר משאת בגימן ממשאת כלם תהיי ידות וישכרו עמו:
- בראשית מג לד
- ותר אף ין במשה ויאמר הלא אדרן אודך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הזה הוא יצא לקראתך ודאך ושמח בלבב: שמות ד יד

מוסף תוספות

- שבימי האמוראים אלא דבחר הכי נהוגו כותיהו. מוס' ה"ש. ג. דלא מקביל טומאה: מוס' ה"ש. ג. רב אחא בר יעקב דליטבול. מוס' ה"ש.